

Mezey Katalin

Anya látogatásai

Mezey Katalin
(1943, Budapest)
költő, író, kiadóvezető,
Kossuth-díjas

Bekötött torokkal, lázasan aludt a kollégiumi szoba egyik emeletes ágyán, a felső ágyak egyikén, amikor megjelent mellette az édesanyja feje.

– Beteg vagy? – kérdezte. Felriadt a hangjára. Felült, hunyorogva nézett rá, csodálkozott, hogy itt van, de egész pontosan fel sem fogta, hogy ez miért is különös?

– Fáj a torkod? – kérdezte anyja. Bólintott. – Voltál orvosnál? Kaptál valami gyógyszert?

Megingatta a fejét, egyszerre válaszolt mindkét kérdésre.

– Gyere haza! Ilyen körülmények közt nem csoda, ha beteg valaki – körbeintett a szobában.

A keskeny kollégiumi hálóban négy emeletes ágy volt, a két hosszabb oldalon kettő-kettő. Közöttük egy székekkel körülvett asztal. A székeket alig lehetett kihúzni az ágyak miatt, de úgysem szoktak egyszerre mind a nyolcan az asztal mellé telepedni. Sőt, nem emlékezett rá, hogy valaha is mind a nyolcan bent lettek volna a szobában. Legfeljebb éjszaka, az ágyakon.

– Nem jövök – válaszolt a lány, és a nyomaték kedvéért visszafeküdt.

– Mit csinálsz ezen a nyomortanyán? – fakadt ki az anyja elkeseredetten. – Otthon meggyógyulsz, aztán, ha annyira akarsz, visszajöhetsz.

Oldalt fordulva, épp egy magasságban volt a feje az anyja fejével. Intett, hogy nem megy.

– Gyere haza velem – ismételte meg az anyja mérhetetlen szomorúan.

– Majd... ha meggyógyultam... eljövök – mormogta. – Most nem megyek sehova.

Nyilván, anyja nem tudta, hogy mekkora szerencsével jutott ehhez a kollégiumi ágyhoz,

és hogy sokkal jobban ragaszkodik hozzá, mint-hogy akárcsak ideiglenesen is itt hagyja.

– Szedsz valami gyógyszert?

Bólintott. Előző nap vett a patikában egy levél kalmopyrint.

– Gyere haza... hallod? – ismételte az anyja, de ő megint csak ingatta a fejét.

Behunyta a szemét, talán egy percre el is aludt, mert mire újra kinyitotta, az anyja már nem volt az ágya mellett. Felült, körülnézett, de sehol nem látta télikabátos, fejkendő alakját.

Hirtelen abban sem volt biztos, hogy tényleg itt volt-e.

Különös, de erről a látogatásról később sem, sohasem beszéltek. Sem az anyjával, sem senki mással. Évtizedek múlva gondolkozott el először azon, vajon hogy találta meg az anyja? Egyáltalán, hogy jutott eszébe a kollégiumban keresni őt ezen a hideg, januári délelőttön? És hogy találta meg a sok közül pont azt a második emeleti hálót, amelyikben lakott, amikor a neve akkor még nem szerepelt a lakók listáján? A kérvényt már benyújtotta, de választ még nem kapott, így még a portások sem tudtak róla. Gondja volt rá, hogy ne is tudjanak, lehetőleg sem hazajövetelkor, sem elmenetelkor ne találkozzon velük. Afféle illegális lakó volt.

Szerencsére a portások nem mutattak nagy érdeklődést a diákság jövés-menése iránt. Nem is lett volna értelme, mert az alagsorban levő menzát ugyanazon a bejáraton át lehetett megközelíteni, mint a kollégiumi hálókat, és ezen a menzán étkezett két-három egyetem és főiskola diáksága. Háromszor naponta, reggeli, ebéd- és vacsoraidőben akkora volt a forgalom,

hogy a bejárati lengőajtó állandó mozgásban volt. Aki a menzára ment, az a lépcsőházban lefelé kanyarodott, aki meg a hálókba, az felfelé vette az irányt. Ezt viszont a portásfülkéből nem tudták követni. Így lehetett annak a már említett emeleti ágynak az illetéktelen használója, miközben hivatalos „tulajdonosa” vizsgaidőszakra hazautazott. Annyira, hogy még vizsganapokon sem nézett be a kollégiumba, legföljebb a menzára, ahol étkezések idején mindenkit megtalálhatott. Évfolyamtársak voltak, akkoriban barátnök is. Nemcsak az ágyat kapta tőle kölcsön átmenetileg, de megkapta a menzajegyeit is, abban a reményben, hogy ha jól sikerülnek a vizsgái, az ösztöndíjából februárban mindent kifizet.

Anyja az első és a második emelet összes hálójába benyitott volna, míg csak rá nem talált? Ma is nehéz elképzelnie ezt a büszke, magabízó asszonyt, amint otthonról minden bejelentés és búcsú nélkül eltávozott lányát keresi a behemót épület megszámlálhatatlan hálójában, sorra vizsgálva az összes ágyat, hátha az egyikben rátalál. Egyáltalán hogy találta ki, hogy vizsgaidőszakban, délelőtt pont a kollégiumi hálókban próbálja megkeresni a lányát? Hiszen ilyenkor minden egyetemista a város valamelyik könyvtárában tanul, vagy vizsgáztatásra várva idegesen sétál az egyetem folyosóján az éppen esedékes tanár ajtaja előtt.

Mégis megtalálta. Látta, hogy torokgyulladással fekszik az emeletes vaságyak egyikén a jellegzetesen semmirevaló, vékony kollégiumi vattapaplan alatt.

Mégis, ahogy jött, egyedül kellett elmennie.

Anyja tanácstalan arca ma is előtte van, bármi rövid és álomszerű volt is a megjelenése, majd eltűnése. Megtört, kérdő tekintete, a kisírt szempár, ahogy felnéz az ágyára, felejtethetetlenül beleégett az emlékezetébe, ha jobb belátásra nem is tudta bírni.

De hát ennyire elvetemült volt? Ennyire nem tudta felfogni, mit tett anyjával és apjával, ami-

kor tizennyolc és fél év után egyetlen búcsúszó nélkül rájuk csukta az otthoni ajtót?

Óhatatlanul felötlik benne anyja egy másik, különös látogatása is. Jó fél évvel a kollégiumi történet előtt, augusztusban részt vett egy kéthetes társasutazáson. Az NDK-ba mentek vonattal, a kettéosztott Németország keleti, szocialista felébe. A jól sikerült érettségit követően kapta a szüleitől ezt a jutalmat.

Történt, hogy míg ő az Északi-tenger partján nyaralt, anyja – a barátnöje kíséretében – merész látogatásra szánta el magát. Egy kora délelőtti órán felkeresték a lány udvarlóját.

Diákszerelem volt, ha a fiatalember már nem is volt diák, mert nemrég félbehagyta egyetemi tanulmányait. Csak akkor találkoztak, ha neki valami okból be kellett mennie a városba. Budáról akkoriban ritkán járt át Pestre, ha mégis, olyankor levélben tudatta a fiúval, aki válaszlevelében megírta, hogy mikor és hol várja majd. Alkalmat a találkozásra főként a lány felvételi vizsgái szolgáltattak, volt belőlük néhány azon a tavaszon, így áprilisi megismerkedésük óta havonta egy-kétszer láthatták egymást. Levelet viszont gyakran váltottak, szerelmük főként ezekben a levelekben öltött testet.

Nem tudta, hogy vajon az anyja kezdettől elolvasta-e a leveleit, vagy csak akkor vetemedt erre, amikor ő már elutazott? De maga a sűrű levélváltás ténye is beszédes lehetett a szülei számára, és anyja látogatásához valójában elég információt nyújtottak a tanulóasztala fiókjában gyülekező, feladójuk nevével és pontos címével ellátott borítékok is. Így hát, az Északi-tenger partjáról hazaérkezve, az első reggelen, amikor ketten maradtak a lakásban, bejött hozzá az édesanyja, és szinte ünnepélyesen bejelentette, hogy amíg odajárt az NDK-ban, ő bizony a barátnőjével együtt meglátogatta lakásán a lány udvarlóját.

Először nem is értette, hogy mit mond. Aztán meg nem akart hinni a fülének. Tudta a fiú címét, de tizenéves budai kislányként Pestet

alig ismerte, nem érdekelte, hogy van-e, hol és merre van az a kerület, melyik az a bizonyos utca, ahol a fiatalember lakik, nem hogy a lakására feljárt volna. Hogyhogya megelőzve őt, az anyja felment hozzá? Ráadásul nem is egyedül, hanem egy „tanú” kíséretében?

Ekkor az anyja öntudatosan közölte, azért ment, hogy megmondja a fiúnak, az ő szerény koszt pénzéből nem futja abortuszra.

Erős kattanást hallott, mintha a fejében megálltak volna, sőt, eltörtek volna a kerek. Anya emelt hangon tett kijelentését nem tudta, sehogy sem akarta felfogni.

– Ezt mondta neki? – nyögte ki végül hideg-lelősen, és felcsuklott a torkából a zokogás. A heverőn ülve, falhoz támasztott fejjel csuklott-zokogott estig, majd hogy belealudt a sírásba, másnap reggel újakezdte.

Anyja időnként benézett hozzá, ijedten és türelmetlenül mondta, hogy hagyja már abba, mit bög, nem történt semmi tragédia.

– De, történt – zokogta.

Aztán mégiscsak abbahagyta a sírást. Anya már szólni sem mert hozzá, úgy kerülgette, mint a hímes tojást. A család többi tagja is kímélte, de ha mégis kérdeztek valamit, ő akkor sem válaszolt. (Ma is kérdés számára, hogy az apja vajon tudott-e a dolgról.)

Egyre az fájt a fejében, hogy mit gondol most róla a fiú? Akit szeretett, akinek megengedte, hogy megcsókolja, akihez szeretett odabújni, de akinek a simogatását csak berzenkedve tűrte, pofákat vágva, viccesen eltolta magától a kezét, ha az érintése túl bizalmas volt. És akkor az anyja egyszer csak megjelenik abban az általa sosem látott, nyavalyás kis albérleti szobában, ráadásul egy tanú kíséretében. Nyári kora délelőtt, amikor a fiú még szinte fel sem ébredt, és csak a házinéni erőteljes kopogtatá-

sát és kaján kiáltását követő ajtónyitásra ugrott ki az ágyából, türelmet kérve, amíg felöltözik. De anyját ez sem riasztotta vissza, megvárta, hogy elkészüljön. Valószínűleg le sem tudtak ülni a szűk cselédszobában, de azért elmondta, amiért jött, a jó előre kigondolt mondatot, amivel sokat megélt, képmutató cafkává alázta a saját lányát. Majd, mint aki jól végezte a dolgát, sürgősen elhagyta a terepet.

Egyszer találkozott még a fiúval. Kevés szó esett köztük az ominózus látogatásról. Ő sajnálkozott miatta, barátja pedig, akivel addig órákat beszélgettek a Duna-parton üldögélve, aki a lány összes felvételi vizsgáját készségesen végigvárta, csak hogy utána együtt kószálhassanak a poros és emberekkel teli pesti utcákon, aki húzódozásait megértően, nevetve tűrte, és késznek mutatkozott, hogy kivárja, amíg barátnője magától öleli őt magához, most elszánt és rámenős volt. Már rég indulnia kellett volna haza, de azért sem engedte el. Átkísérte Budára, késő estig valamelyik park szélén, egy villanylámpa alatti padon ültek egymás mellett, egyetlen szó nélkül, elkeseredetten. Végül a férfi is belátta, hogy nincs mire várnia. Ő lesújtva, viszolyogva, de megkönnyebbülten szállt fel egy villamosra, volt barátja pedig gyorsan hátat fordított, és átment a túloldalon lévő megállóba. Nem írtak egymásnak több levelet, nem beszéltek többet még telefonon sem.

Bekerült az egyetemre, naponta bejárt Pestre. Sokszor ráismert azokra a helyekre, amelyeken a fiúval is megfordultak már, sőt, egyszer egy ház oldalán felfedezte annak az utcának a nevét is, ahová a leveleit címezte. Sokáig fájt miatta a szíve, de egy évtized is eltelt, amikor legközelebb, véletlenül összefutottak. Két, kicsit zavarban lévő, egymástól gyorsan elköszönő idegen.